

מזת יקזת הכרשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

השקעה שקלה וזה

איתא במדרש רבה על הפרשה, "שאלה מטרוניתא אחת את רבי יוסי בר חלפתא, מה עושה הקב"ה בכל עת? אמר לה, יושב ומזוג וזוגים, בתו של פלוני לפלוני ממזנו של פלוני לפלוני... הדא הוא דכתיב, אלקים מושיבי יחידים ביתה מוציא אסירים בפושרות - בכי ושרות', מי שרוצה אומר שירה ומי שלא רוצה בוכה".

מדרש נפלא זה מלמדנו שהבורא מזוג לאדם את זוגו הראוי לו, ובכל יום האדם מחליט אם לכפות או לשמח במה שה' נותן לו - כלשון המדרש "מאן דבעי אומר שירה ומאן דלא בעי בכי".

הבה נתבונן כמה פעמים אדם רב עם אשתו או אשה עם בעלה על זוטות של ממש, כגון שהוא מתאונן על שאשתו זרקה לו דבר יקר ערך לפח. ולמרות שדבר זה שוה בסך הכל כמה מאות שקלים, שוה לו להרס בשביל זה את השלום שבבית? וכן, לעתים אדם בא לביתו במצב רוח מרומם ואשתו מקניטה אותו, ואז הוא מתחיל להאשים אותה והיא מאשימה אותו.

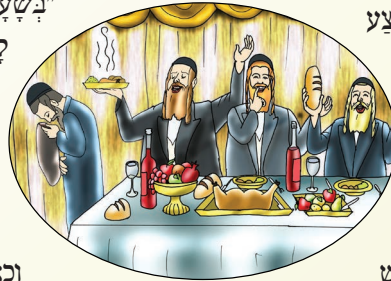
ברם, כשנתבונן נראה שהזוג של האדם שוה מליונים, ולעתים אחרי מאה ועשרים של אחד מבני <<

לקח מהפרשה

קשיים - מטרתן וההתמודדות עמם ...

מרגישים שאנו בימים הטובות ביותר של אבא בשמים או שאנחנו מחפשים אשמים ונופלים לעצבות ויאוש.

כשיעקב אבינו שמע את דבר ה' הוא אמר: "זה בית אלקים", יעקב אבינו הרגיש שהיכן שהוא נמצא בית המקדש אתו, יעקב אבינו ישן בקדש הקדשים ששם היה מקום הכרובים שמגלים על גדל האהבה שהקב"ה אוהב אותנו, כמובא בגמרא (יומא נד) "בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מראין להם את הכרובים שהיו מעורין זה בזה ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום..."

וכאשר הוא ראה עד כמה ה' קרוב אליו ולמרות שהוא נודד בדרך, בית המקדש שהיה בבית הוריו המשיך אתו, הוא קרא מיד למקום 'בית אל' ובנה מזבח של הודאה ואמר לקב"ה: אני נודר לך נדר למרות שעכשו אני לא רואה את הישועה אני סמוך ובטוח בך שתעשה אתי את הכי טוב עבורי.

וזה שאמרו חז"ל (ברכות כו:) שיעקב תקן תפלת ערבית, שזו תפלה של קרבה לקב"ה אפלו בזמנים הקשים והחשוכים, וכעין הפוכים שאנו מודים עליהם במעריב - שהם מאירים בזמנים החשוכים, ובתפלתו התיחד יעקב עם הקב"ה וחשף את האהבה ההדדית שבינו לה' ותברה, וזה העמק של קריאת שמע שאנו קוראים אותה גם <<

"ויצא יעקב מבאר שבע."

יעקב אבינו היה איש תם ישב אהלים כל הזמן הוא ישב באהל של יצחק ורבקה, וקבל מהם עוד ועוד דרכים בעבודת ה'. וכעת יעקב נאלץ לעזוב את בית הוריו, את הבית שהוא בית המקדש, בית שהשכינה היתה שורה שם והוא צריך לנדוד לחרוץ ללבו הארמי תחת רדיפותיו של עשו ושלוחיו;

ואזי הוא הולך לישון "כי בא השמש",

לפתע נהיה חשך באמצע היום, הסתרה בתוך הסתרה. ויעקב חלם על המלאכים שעולים ויורדים שזה מסמל לעליות והירידות שיש לאדם, ויעקב מרגיש

שהוא למטה בתחתית הסלם

יבואי שהיה קשה לעקב והוא חשש מאד מהבאות, ברם יעקב התחזק ולא נפל ברוחו וה' התגלה אליו ואמר לו: "הנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך", אני נמצא אתה אני יודע את הקשיים והנסיונות שאתה עושה, אל תירא אתה תקבל הרבה טוב, לך ולזרעך.

במדרש רבה מובא על כך משל - למלך שבא אצל אוהבו בלילה. אמר המלך למשרתיו 'כבו את הנרות והפנסים שאני חפץ לדבר עם אוהבי בצנעה', דוקא הזמן של החשך והקשי מסמל שהקב"ה קורא לנו בעת, ה' בוחן אותנו אישית ובדרך עד כמה אנו נאמנים וקרובים אליו, עד כמה אנו

לא מביא לו את מה שהוא רוצה כי זו ההצלחה האמתית שלו בעולם הזה ובעולם האמת.

ובודאי שכל אחד צריך לעשות את ההשתדלות המטלת עליו להצליח בחיים ולחיות ברגע ובשלחה, וכן לא לתת לאנשים לרמס אותו חלילה. אך יחד עם זאת עלינו לדעת שאנו בידי ה' ולבטח בו באמון מחלט, וכשאדם חי בהרגשה זו אין מאשר ממנו.

התורה מדגישה שבזמן שמתו שני בניו של אהרן הכהן, ביום הגדול ביותר שלו שהתחיל לשמש בבית המקדש, "וידם אהרן" - אהרן לא התרעם, הוא חי בבטחון מלא בה' שעושה עמו את הטוב ביותר, ולפיכך נאמר על אלעזר ואיתמר שהיו שני בניו הנותרים, כי הוא הסתכל על חצי הכוס המלאה, על שנותרו לו אלעזר ואיתמר שממשיכים את דרכו.

יש כאן יסודות עצומים מאד! ה' מתענג לראות אותנו דוקא בשעה של קשי ונסיון איך אנו לא נופלים ברוחנו, איך אנו בוטחים בו ויודעים שמה שיש לנו זה הכי טוב. וזה ההבדל המהותי שבין יעקב לעשו, שניהם גדלו באותו בית אולם יעקב ישב אצל יצחק ורבקה ולמד מהם אמונה ובטחון, הוא נצל כל רגע לקבל אוצרות של חיים נצחיים.

מאיך עשו היה איש שדה, הוא כל הזמן הלך החוצה, ולא בקש לחסות בצלו של יצחק ולקבל ממנו הנהגת חיים לעצמו, הנהגה של קרבת ה' בכל מצב, הוא הטעה את עצמו שהוא משלם כמו שנאמר "ויהי עשו איש ידע..." ולא נותר לו אלא לחקור בדברים שוליים וחיצונים כגון איך מעשרין את המלח, (עין חובה"ל בהקדמה) ולכן הוא נפל ליאוש כשאברהם נפטר, הוא לא השקיל שכעת הוא יכול לקבל מיצחק אבינו, הוא גם לא העריך את יעקב ולכן כל נסיון וקשי הפיל אותו עוד ועוד.

וכשנתבונן על דוד מלבנו נראה שגם הוא היה אדמוני אולם הוא היה טוב ראי, היתה לו עין טובה הוא ראה את הפל טוב. ולא שלא היה לו קשה, היה לו קשה מאד בלם רדפו אותו מבית ומבחוץ כמו שנאמר "מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי".

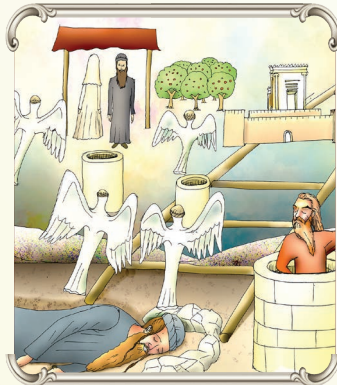
וכביכול אפלו שמואל הנביא לא ידע על גדלתו, אולם ה' אמר לו בזה אני חפץ, דוקא בדרך המלך שהיה שפל ובזוי והשתמש עם כל הקשיים לקרבת ה', שהיה רועה צאן ומדבר עם ה' ושופך לפניו את שיהו ומודה לפניו במלים טהורות שיצאו מלבו הנה דוקא את זה ה' מתענג לשמע, כמובא בזהר הקדוש שעקר גדלת דוד שהוא שר לקב"ה בכל מצב, גם בזמנים של קשי, והוא נקרא בדתנא דמלכא פי ה' שמח לשמוע את דוד מלבנו.

בזמן ששמואל הנביא בא למשח את אחד מבני ישי למלך, היה מבחן לכל שבעת הבנים ורק דוד עמד במבחן. חז"ל אומרים שהאדם נדון בכל שעה, בכל זמן שיש לאדם נסיון, ה' נצב מולנו ומצפה שנעמד בנסיון, שנזכר שה' עמנו, שלא נפל ברוחנו, שנהיה עם עין טובה ונראה את כל הטוב המרובה שבו יש לנו, שלא נקנא באחרים שמצליחים אלא נחיה את ההצלחה שלנו. שלא נראה בעין קצרה אלא נסתכל לטוב האריך ולחיי נצח שבודאי ה' עושה עמנו טוב ויתן לנו כל טוב לדורות עולם.

סמוך לשינה יחד עם ברכת 'המפיל', שבוזו אנו מראים שאנו מוסרים את זמן השינה המסמל לאמנים הקשים והחשוכים שעוברים עלינו, לבורא יתברך לכה באמונה מחלטת שהכל נועד לקרב אותנו לבורא.

יעקב אבינו ממשך בדרך והוא רוצה להתחתן עם רחל אמנו, ולכן שוב מרמה אותו ומביא לו את לאה, ולמרות שזה היה נסיון קשה ליעקב הוא לא נפל ברוחו, ובסוף עקר ההצלחה של יעקב היתה דוקא מלאה, שמורעה יצאה הכהנה ומלכות בית דוד, ללמדנו שלפעמים נראה לאדם שההצלחה שלו זה בדבר מסים וה' מסובב אחרת, כי ה' יודע שדוקא במקום אחר הוא יצליח יותר.

כגון שאדם חושב שאם הוא יקנה דירה, או אם הוא יתחתן עכשו ממש, או שיולדו לו ילדים מיד אחרי החתונה, וכן אם ידע את כל הש"ס, או אם יקבלו אותו לשיבה שהוא רוצה בה או לעבודה כל שהיא - אזי הוא יצליח. אולם עלינו לזכר שאנו מנהלים בידים של הבורא לכו וכל שאדם משליך יתנו אל ה' אזי ה' אומר לו, אתה נשען עלי ובטח בי שאני עושה עמך את הטוב ביותר - אני באמת אעשה אתך את הטוב ביותר.

יעקב מרגיש שהוא למטה בתחתית הסלם ודוקא בתוך הקשי וההסתרה ה' התגלה אליו ואמר לו: "הנה אנכי עמך"

וכך אנו רואים אצל לאה שדוקא בגלל שהיתה שנואה, זכתה לבנים שמהם יצא מלך המשיח, וכמובא במדרש לקח טוב, 'לפי שנגעלה לאה התרבתה בבנים', ולא עוד אלא שזכתה לאה להקבר לצדו של יעקב אבינו. וכן רחל בזכות היותה והעמידה בנסיון זכתה ליוסף הצדיק ולבית המקדש שהיה בחלקו של בנימין.

נורא נוראות! דוקא הנסיונות והקשיים שיש לאדם, כשאדם עומד איתו באמונה ובטחון הם אלו שמביאים אותו לדרגות הגבוהות ביותר.

ה' בוחן את האדם בזמנים של קשי אם הוא בוטח בו או לא, ועל כן בשעת נסיון ראי לומר, 'רבונו של עולם, עשית עמי טובות לאין סוף, מאז שנולדתי תמכת בי ותמיד אתה נותן לי בריאות, משפחה וכל טוב, אתה דאגת לי שאני אוכל יהודי ושאני אכיר אותך, עטפת אותי ושמרת עלי בכל עת ורגע, אני בטוח שגם עכשו אני בידים הרחמיאות שלך ואני מבקש ממך שיהיה לי רק טוב כי אתה יודע מה באמת הכי טוב עבורי'.

לכל אחד יש נסיונות שונים וכל אחד בטוח שהנסיון שלו הנו הנסיון הקשה ביותר, ובאמת זה נכון כי לכל אחד יש נסיונות וקשיים בזמנים מסוימים והחכמה היא לא להתרעם, להתאזר בסבלנות ולצפות לישועת ה'. והעקר זה לא ההצלחה בעולם הזה החולף שכל ההצלחות בו רגעיות - אלא בעולם הבא - כל צער שהיה לאדם מדוד ושקול ועומד לאדם לנצח נצחים.

חז"ל אומרים שבעולם הבא שואלים את האדם 'צפית לישועה?' האם צפית לה' או שחפשת להסתדר לכו והרגשת שה' חלילה מחסיר ממך ושיכול להיות לך יותר טוב מהמצב שאתה נמצא בו. לפעמים ה' יודע שאם אדם יעלה לגדלה מסוימת, כגון אם הוא יהיה גאון הוא עלול להיות בבחינת "וישמון ישרון ויבעט" הוא ישכח מה', הוא יהיה עסוק בלהגדיל את כבודו ולא יחיה את ה' בלמוד או שהוא יהיה שקוע בכספו וישכח מה', חלילה, מהתכלית שלשמה הוא נשלח לעולם הזה, ואזי ה'

וזה היסוד של דוד המלך שהיה "טוב ראי", כל הזמן הוא חפש ובקש שיהיה לכלם כל טוב. הוא לא חפש להיות מעל בלם, הוא חפש איך לעזור ולתת לכלם כמו שהאריכו חז"ל בריש ברכות. למרות שדוד נרדף מאד, הוא לא צבר בלב טינה אלא הוא ידע שהכל זה מה' והוא אהב את בלם. זה יסוד עצום עבורנו שלא נשנא שום עדה ולא נחשב שרק הקהלה שלנו או רק המשפחה שלנו טובים, אלא נראה את הטוב שבכל עדה וקהלה כי לכל אחד יש המון טוב והצד השווה שבכלם שחפצים לעשות רצון ה', וכאשר אדם לא שומר פגיעות וטינה בלבו, חיו מאשרים ושלמים.

התורה מדגישה בפרשתנו את המעלות הנפלאות של רחל ולא אמותנו הקדושות, ללמדנו שהיסוד של כלל ישראל זה מדות טובות, ותור והכנעה, רחל מסמלת לותנור ולא להענה ושפלות, שהיא הרגישה שנואה ולא נפלה ברוחה, וכך היא זכתה למלכות, היות שישוד המלכות זה ענוה כמו שכתבה התורה על המלך "ולא ירום לבבו". מלך זה קדם כל מה שאדם מלך על עצמו והוא לא מחפש לשלט על אחרים, וזה נוגע לכל אחד ואחד במלכות שיש לו בביתו או עם תלמידים או בעבודה וכדו'.

פנינים מצוידים

נתנהג כראוי לא נצטרך לתזכורות כואבות ולנסיונות, רח"ל, מרשעי אמות העולם וכו'.

ביום רביעי אנו שרים לה' על כך שהוא מנהל את כל העולם ועתיד להשיב לשונאי ישראל כגמולם.

ביום חמישי אנו מתבוננים ביוסף הצדיק שה' שמר עליו והציל אותו, וכך ה' שומר על כל יהודי לכל ידח ממנו נדח ומציא כל אחד מבור תחיתות.

ביום ששי אנו משבחים את ה' על כל השבוע עם כל המעברים שהיה לנו בו.

וזה הענין של ה"קולות מים רבים אדירים משברי ים", הגלים שבים לעולם אינם שוקטים. לכל אחד יש גלים ומעברים ואסור להשבר מכו. כמו שרבי עקיבא למד אותנו (יבמות קכא): "כל גל וגל שיעבר עלי נענעתי לו בראשי". עם גלים לא נלקחים, מורדים את הראש והכל מסתדר.

וזה לקח לחיים שלא צריך להבהל מכל מיני מהמרות ומאנשים שפוגעים בנו כי הכל עבר, ולפעמים כאשר אדם מלבה את המחלקת ומחפש לנקם בשעת מעשה כשהוא פוגע, הוא עלול לעשות מעשים שהוא בעצמו יתחרט עליהם כשהוא ירגע, ולכן צריך לנהג באפוק ולא להפגע מכל דבר.

בשבת קדש אחרי שעברנו את כל השבוע הנפלא, אנו צועקים: "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'" - אנו רואים שהרשעים שצצו, נבלו כמו עשב, ואלו הצדיקים שהולכים עם אמונה בה' בכל מצב, בבקר - בזמנים של חסד, ובלילות - בזמנים של הסתרה; הם פורחים כקמח והם דשנים ורעננים בטיבה, והם תמיד מכריזים ואומרים "פי ישר ה' צורי ולא עולתה בו".

בשיר של יום שאנו אומרים בכל יום, ישנם יסודות גדולים לעבודת ה' שלנו; **ביום ראשון** מברכים את ה' על הבריאה הנפלאה - "לה' הארץ ומלוואה" - כל הבריאה נבראה בשביל שנוכל להפיר את הבורא ותבדו, וביום ראשון אנו ממליכים את ה' על השבוע הקדש.

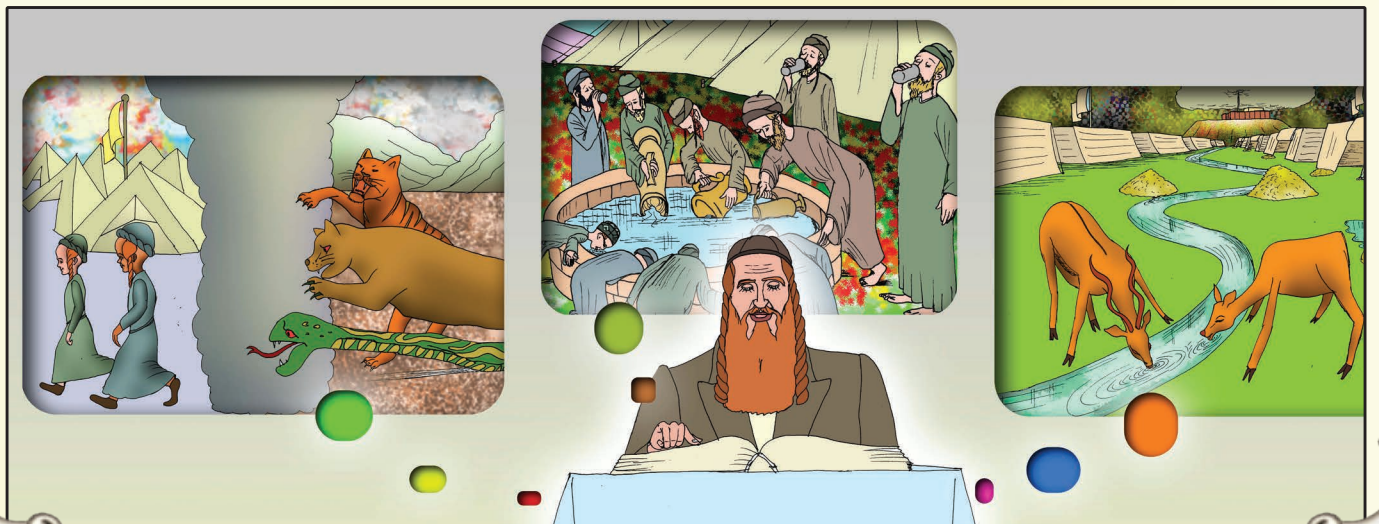
ובסיום הפרק אנו מבקשים על בית המקדש, שישם היו מקבילים דעת של הפרת הטוב מהפניהם שהיו הולכים בדרך של דוד ושלמה שהם היסוד של בית המקדש. וכן שיערי בית המקדש נפתחו בזכות דוד, כמו שדרשו חז"ל (שבת ל). על הפסוקים "שאו שערים ראשיכם וגו' "

ביום שני אנו שרים על גדלת ה' ששומר עלינו מאמות העולם, וכלם יתמו במלחמת גוג ומגוג.

ביום שלישי אנו מבקשים מה' שנוצח לשפיטה נכונה, וזה הולך גם על כל אחד בפרטיות, שכאשר אדם קם בבקר עליו לעשות שפיטה עם עצמו שלא זיק, הן בגופו והן בממונו, וכן שלא יפגע באנשים אחרים חלילה.

היות שאדם יכול לגרם לאנשים חרבן ולשפט את החיים לרעה, על ידי שהוא רודף אותם או פוגע בנשמתם, חלילה. ומאידך אדם יכול לבנות עולמות של טוב ולהחיות אנשים ולהקים דורות שלמים על ידי שהוא מחזק ומרומם את זולתו, ויעידו ספורים רבים על כך.

ולפיכך לפני שאנו מבקשים מה' שיינקם את נקמת אמות העולם [ביום רביעי], אנו מבקשים שנוצח לשפט את עצמנו ולהתנהג כראוי. פי כאשר יש דין למטה אין דין למעלה (דב"ר ה,ה), כאשר

לעשות תזכרות על כל הטוב שהקב"ה עשה עם אבותינו ועמנו

"ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן"

אינא בגמרא (ברכות ז'): שלאה הבדילה בין בנה לעשו והודתה לה' על כל הטוב והותור שעתידי בנה לעשות עם יוסף למרות שיטול את בכורתו, וכן קראה לשמעון שם שמסמל את כח התפלה והקרבה שלנו לקב"ה, וכן השם לוי מזכיר לה' להודות על הבעל הנפלא שיש לה, שמלוה אותה וכן נפתלי מסמל על מה שרחל הפצירה והתעקשה בתפלה בכל מיני סוגים של נצוח שעל ידי כן התחברה עם הקב"ה.

מכל זה נלמד שהאמהות הקדושות קראו לבניהם בשמות שעל ידיהם יזכרו לעולם את הקב"ה ואת רוב טובו, ומעשה אבות סימן לבנים שגם אנו נעשה לעצמנו תזכרות על כל הטוב שהקב"ה עשה עם אבותינו עמנו ועם דורותינו אחרינו, וכן נבקש מאתו יתברך שלעולם לא נשפח את הטוב ושימשיך להיות בעזרנו תמיד.

כשאדם חי במרוצת החיים הוא לא מבחין ברב חסדי ה' שעמו תמיד ועל כן...

"ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה'"

צריך באור מה הלשון של 'הפעם'? ועוד מדוע רק בבן הרביעי נאמר במפרש שהודתה עליו? ונראה לבאר בסיעתא דשמיא שלאה באה ללמדנו להודות לקב"ה בכל פעם בהתחדשות מיחדת ועל כן הגם שיהודה היה בנה הרביעי הודתה עליו במפרש כמו שהוא בנה הראשון.

וכן מספר על האדמו"ר מקלויזנבורג זיע"א שבעת שהותו במחנה ההשמדה זרם מעין מים חיים מעבר הגדר ומרב צמאוונו אמר שלכשישתחרר יברך על המים ברכה שתשמע מתחילת העולם ועד סופו, והמשיך ואמר שאמנם בתחלה כך היה, ברם במשך הזמן השפח ממנו היצר במדת מה לפי דרגתו הגדולה את עצם חסדי ה' שנותן לו מים לשתות.

ספור מפעם זה הנו למוד בשבילנו, שכשאדם חי במרוצת החיים הוא לא מבחין ברב חסדי ה' שעמו תמיד, ועל כן צריך לעשות התבוננות לפני כל דבר טוב שהוא מקבל ולהודות עליו בפרטי פרטים, כמו שהוא מקבל את החסד הזה לראשונה.

הוא, הצד השני שנשאר בחיים מתחיל להעריך את המרגלית היקרה שהיתה לו ואבדה, מרגלית ששום הון שבעולם לא ישווה בה. ולמה לחכות לאחרי מאה ועשרים, רחמנא לצלן, כאשר האדם מבקש להכיר טובה לאשתו ואינו יכול לומר לה זאת, והוא מתמלא צער על כל המריבות הקטנוניות שהיו ביניהם, ולמה שכבר עכשו בחיים חיותינו לא נעריך וניקרא את כל הטוב שיש לנו בביתנו.

ספר יהודי אחד: שלאחר חתנתו התברר שהיו לאשתו משקעים מסימים בנפש, דבר שהצריך טפול. הוא לא היה עשיר ולא היה לו כסף, והוא עמד בפרשת דרכים - מחה, הוא רוצה לסייע לאשתו, ומאיך - כסף מנלן.

הוא בקש מהבורא; רבונו של עולם, אני מודה לך מאוד שזכית אותי להתחתן עם אשה יקרה, שרחוק מפנינים מכרה, אני מאוד רוצה למלאות את מבקשה, אני סמוך ובטוח בך שכשם שנתת לי מתנה כה יקרה, תתן לי גם הלאה את מה שאני זקוק עבורה.

וכך במקום להתרעם על אשתו על כך שבפגישות הסתירה ממנו את המשקעים שהיו בנפשה, הוא השקיע את כל כספו ומרצו על מנת לסייע לה. ואכן השקעתו הניבה פרות, ובסיעתא דשמיא אשתו התחזקה ומנהלת בעז בית של תורה וחסד.

מלבד מה שזכה אותו יהודי לאם הבנים שמחה, שלח לו הקב"ה ברכה במעשה ידיו, וההצלחה האירה לו פנים; הוא נעשה אדם אמיד. ביום מן הימים, בקשה ממנו נות ביתו שהיא מענינת שישקיע בדבר מסים שהיה נראה כמגזם, והוא נענה לבקשתה.

כאשר ראה הרואה חשבון שלו על מה הוא מבקש להוציא ממון, שאלו בפליאה: וכי על דבר כזה אתה משקיע? וכי אי אפשר להסתדר בלי זה?! השיב לו: דע לה שכל העשירות שזכיתי נזקף לאשתי, בזכות שהשקעתי בה בתחלת נשואינו. שלח לי ה' את כל העשר שאתה רואה! וכבר אמר רבא, תכבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו. כל מה שאתה משקיע עבורה - יחזר לך בכפלי כפלים.

ומלבד שהו בדוק ומנסה שאדם שאינו מחפש להתקוטט עם בני ביתו על כל שקל, ומאיך הוא מעריך אותם מאוד - הוא זוכה לכל טוב. ולא עוד, אלא שכאשר אדם מעריך את אשתו, הוא שמח בחלקו הנפלא וחיו מאשרים.

